

Est.1994

JCL

Journal of the College of Languages

Open Free Access, Peer Reviewed Research Journal

<http://jcolang.uobaghdad.edu.iq>

P-ISSN: 2074-9279

E-ISSN: 2520-3517

2022, No.(46)

Pg.368-394

"Words of threat in Hebrew language- Pragmatic study"

Maysaa Jabar Sadaa, M. A. Candidate

E-mail: amaysaa490@yahoo.com

Private Sector Researcher, Iraq

Asst. Professor Hamid marhoon hamad, Ph. D.

E-mail: hamid.m.hamad@colang.uobaghdad.edu.iq

University of Baghdad, College of languages, department of Hebrew language, Baghdad, Iraq

(Received on 14/11/2021 - Accepted on 12/12/2021 - Published on 1/6/2022)

DOI: <https://doi.org/10.36586/jcl.2.2022.0.46.0368>

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Abstract

The present study approaches an analytical and deliberative analysis of the words of threat in number of Hebrew language examples through exploring all the reasons and conditions of threat act. Moreover, and because of the difficulty to make a distinction between the two verbs, the study discusses the use of the verbs “to warn and to threat” as one of the most common types verbs used in Hebrew language that implies internal threat.

Threat is one of most prominent speech acts that language users resort to as a means to achieve intended threat goals. In Hebrew, it is expressed in different ways and depends on different aspects, including (internal and external context, circumstances in which the threat is made, the speaker and the recipient position, and types of intended goal; "negative or positive").

The study concludes that all threat types help to attain its intended goals and “internal threat” is the most commonly used type that could be expressed in different Hebrew verbal acts.

Keywords: Pragmatics, Speech acts, Threat, Types of threat, Warning, Promise.

ביטויי האיום בלשון העברית

(עיון פרגמטי)

פרופ' עוזר האמד מרהון חמד

אוניברסיטת באגדאד- הפקולטה לשפות- מחלקת השפה העברית.

מייסא ג'באר סאדה

אוניברסיטת בגדאד- הפקולטה לשפות- מחלקת השפה העברית.

תקציר

המחקר הזה שופך אור על טרמינולוגיית האיום בלשון העברית על ידי ניתוח פרגמטי של כמה מודלים לשוניים, בנוסף להצגת סוגי האיום הבסיסיים, וסקירת התנאים למימושם. כמו כן, נדון ביחס השימוש בשני פעולות הדיבור "הזהרה וההבטחה" עם פעולת האיום, ובגילוי כיצד להשיג באמצעותם, שכן הנמען מתמודד עם קושי להבחין בין שלושת הפעלים הללו. האיום הוא אחת פעולות הדיבור הבולטות שבהן נוקט הדובר כאמצעי להשגת מטרות מסוימות הקשורות לעניין אישי ולפי תנאים ספציפיים. ניתן להבין את האיום על ידי הסתמכות על ידע של היבטים מסוימים, כולל: (הקשר פנימי וחיצוני, נסיבות שבהן הושמע האיום המילולי, הסמכות הן של המוען והן של הנמען, וסוג המטרה שיש להשיג, בין אם היא חיובית או שלילית).

מחקר זה הגיע למסקנה כי מעשה האיום מכל הסוגים הוא אמצעי יעיל להשגת מטרות אינדיבידואליות וקולקטיביות. עוד הגיע למסקנה שסוג האיום הנפוץ ביותר בעברית הוא "איום עקיף" מכיוון שניתן לבטא אותו בדרכים שונים באמצעות פעולות דיבור אחרות.

מילים מפתח: פרגמטיקה, פעולת הדיבור, איום, סוגי האיום, הזהרה, הבטחה.

הקדמה

איום הוא פעולת דיבור התלויה ישירות במבנה העמוק של הדיבור. מה שמתבטא בנוכחות כוונת המוען. זוהי דרך חשובה להימנע מדברים רבים בעתיד. הוא משמש גם להשגת מטרות מסוימות ברמה הן האישית והן הקבוצתית. פילוסופי הלשון ומהם מייסדי התיאוריה החשובה ביותר בפרגמטיקה, "תורת פעולות הדיבור", "אוסטין וסירל" מסכימים שאיום הוא פעולת דיבור המטילה חובה על המוען לעשות משהו בעתיד, במישורין או בעקיפין על ידי ציות לתנאי האיום.

במאמר זה, ננסה לחקור סוג זה של מחויבות וכיצד להעביר את המסרים המיועדים מצד אחד, ומצד אחר לשפוך אור על האופן שבו מסרים אלו מובנים על ידי הנמען בהתאם לממדים פרגמטיים שונים.

האיום מהו (The Threat) ?

איום הוא תופעה לשונית שיכולה ליצור מאבקים מסוימים בין האנשים כחברה. כמה לקסיקוגרפים, כמו קולינס (Collins) ופירסאל (Pearsall), מגדירים את האיום שהוא הצהרה על כוונה לגרום כאב, פגיעה, נזק, או פעולה עוינת אחרת כלפי אדם מסוים (Lawrence Bosiwah, 2015, p.180). תופעה זו מביעה על התחייבות שמצביעה על היכולת לבצע הפעול בעתיד (John Austin, 1962, p.131).

האיום הוא מעשה מכוון המשמש בלשון כאמצע להעברת מסר מסוים וממובילים להעברת מידע רצוי (Tammy Gales, 2011, p.8). איום הוא הכרזתו של המוען על הכוונה לבצע מעשה ספציפי, שהנמען אינו רצוי למעשה זה (Cristiano Castelfranchi, 2007, p.5).

האיום מאופיין כפעילות בלתי נמנעת, שהנמען מחויב לעשות (Fadhel Athab, 2015, p.18). לעיתים האיום משמש כאמצעי שכנוע והסטה, כדי לדחוף אדם או קבוצת אנשים לעשות או להימנע מלעשות משהו, וגם ניתן להשתמש בו בכדי להפחיד ולשלוט על הנמען.

מי שמבציע את האיום מכונה "מאיים" ואילו זה שאליו מועבר האיום מכונה "מאויים". לפיכך, האדם המאיים הוא זה שמשוה לא טוב נעשה על ידו כלפי אדם אחר, כלומר הוא מבצע האיום ואילו האדם המאויים הוא מקבל האיום (Lawrence Bossiwah, 2015, p.10).

מנקודת מבט פסיכולוגית חברתית, תופעת האיום היא דילמה חברתית הנהוגה על ידי קבוצת אנשים בחברה מסוימת שהם בעלי התנהגות חברתית שלילית המתבטאת במקרים מסוימים (Samar Sami, 2015, p.27). ראוי לציין שכל אחד יכול לאיים, אך לא כל אמירה תישמע כאיום חמור. על מנת להבין את האיום, פעמים רבות אין די במילים, לכן יש צורך להציב אמירה בהקשר שלה כדי להבין אותה. איום לא צריך להיות בנוסח מסוים, הוא עשוי להיות מוצג על ידי הצעה או רמיזה וכו'. במילים אחרות, כדי לקבוע אם הוא איום, אנו חייבים לראות את תגובותיו של הנמען, החשש של הנמען מפגיעה, בהירות הכוונה של המוען, והנסיבות הנלוות (Bruce Fraser, 1998, p.170).

לדעתנו, האיום הוא התנהגות אנושית שמתגלה על ידי אמצעים לשוניים שונים כדי להשיג מטרות שונות שקשה להשיג אותם בנסיבות רגילות והמוען והכוונה משימוש זה היא לרוב להשפיע עם הנמען כדי להתנהג כפי שרצוי.

לפעמים, השימוש באיום אינו שלילי, כלומר ניתן להשתמש באיום בכדי להשיג מטרות חיוביות לדוגמה, יו"ר ההסתדרות, ארנון בר-דוד אמר כי:

"אם באוצר לא ימצא פתרון לזעקת העובדים השקופים בהקדם, סקטורים נוספים במגזר הציבורי ישביתו את עבודתם" (אתר אירוע ההכרזה: 14.7.2021).

יו"ר ההסתדרות מאיים על משרד האוצר, בשל שביתת העובדים בבתי החולים הממשלתיים, לאחר שהוטל עליהם עומס חריג בשל היעדר תקנים ופיטורי 200 עובדים. מטרתו של איום זה אינה לפגוע במאזין, אלא להפחיד את השפעת המשך השביתה על המצב הבריאותי הכללי, כדי לדחוף את הממשלה להשיג צדק עבור העובדים ולתת להם את זכויותיהם ולשים לב להם (איום חיובי שהמטרה שלו הוא מטרה חיובית).

הסיבות האפשריות ליצירת האיום

איומים יכולים להתבצע במגוון רחב של סיבות שניתן לסכם כמה מהן שלהלן:

1. לפרק הכעס (Bruch Fraser, 1998, p.160): לדוגמה:

" - אבא... באמת... הרי זה משחק ילדים - מתאוננת דבורה בכעס עצור.

- בה... מה... - מעווה יששכר את קולו ואת פניו - **לטעום, או אקרע את הספר שלך**, פילופס! - והוא חוטף את הספר מידה ועושה תנועה כאומר להוציא את איומו אל הפועל" (יעקב חורגין, 2018, p.22).

המוען רוצה לפרק את כעסו על ההתנהגות הלא רצויה לפי נקודת מבטו והוא מאיים שיקרע את הספר.

2. יצירת האיום כדי להשיג תוצאה חיובית (Bruch Fraser, 1998' p.160):

"אנחנו וחברינו, לא נחזור לשם! אני גם ממליצה לכם להתרחק. יש להם הרבה מה ללמוד על ניהול מלון, אחזקת מלון, שרות בקיצור.. על הכל". (www.tripadvisor.co.il·31.12.2018)

לקוחה במלון "דיוויד ים המלח ריזורט וספא" מביע שהוא אינו משוכנע מהשרות שהמלון מספק ללקוחים והוא מאיים שלא לחזור למלון אם הם לא ישנו או ישפרו את השרות שלהם.

3. יצירת האיום כאתגר לסמכות מסוימת (Fraser, 1998, p.160):

"עשור חלף מאז הקיץ שבו האזרחים החליטו להפסיק לשתוק ומאות אלפי אנשים שטפו את הרחובות ב-2011 בקריאות "העם דורש צדק חברתי" (שני אשכנזי, גלובס, 25.06.2021).

בהפגנה מסוימת היה כתוב על השלט, "העם דורש צדק חברתי", מכיוון שהעם הוא מקור הרשויות, ולכן הם מאתגרים את הממשלה באיום זה לשנות אותה, מכיוון שבחירת הרשות היא אחת מזכויותיהם.

4. להפנות תשומת לב כדי לקבל עזרה (Fraser,1998,p.160):

"אני לא רוצה לחיות! עברו עליי מלא דברים רעים ולא מגיע לי! אני מבין שיש אנשים שקרה להם יותר דברים רעים ועדיין מאושרים, אבל אני לא בן אדם כזה, אני מוותר כשקשה" (www.askp.co.il,12.04.2016).

המוען מכריז כאן על כוונתו להתאבד ועל הסיבה להתאבדות בתיאור מצבו הפסיכולוגי. זוהי אינדיקציה לבקשתו לעזרה בעקיפין. כי אם הוא היה רוצה ליישם את האיום שלו ישירות בלי להכריז עליו, אך הוכרז מראש מסיבה זו.

5. להשיג הגנה עצמית (Fraser,1998,p.160):

"ואם תיגע בי אני כבר קוראת למשטרה! תסתלק, נו!!! " (סופר נידה, 16.1.2017).

המוען כאן מאיים בכוונה להגן על עצמו והוא מוכן לנקוד בצעד חשוב אם יתקרב אליו. אז האיום הזה הוא איום בכדי למנוע פגיעה במוען.

6. להראות מטרה רצינית (Fraser,1998,p.160):

"אנחנו יודעים איפה אתה גר, נפגע בילדים שלך", אמרו לו - וזה היה הקו האדום. ... יעקב סיפר בין היתר שאיימו עליו - "נירה בך ובילדים שלך" (אלי סניור, ידיעות אחרונות, 2.5.2014).

המוען כאן מצהיר בבירור על כוונתו, על ידי הרצון להרוג את הנמען והילדים שלו. איום זה בא מהרצון הקודם של המוען למצוא הזדמנות לפגוע בו בכל צעד שייקח לעברו.

האיום כפעולת דיבור (Speech act of Threat)

האיום הוא פעולת הדיבור שנחשבת חלק מהותי מההתנהגות האנושית, היכן שהוא צורה מצורות פעולות הדיבור שמתמודדים בו האנשים בכלל.

אוסטין (Austin) מצהיר שהפועל "מאיים" הוא פעולת דיבור קומיסיבית (Commissive act), אשר ניתן להשתמש בו באופן ביצועי ומפורש בהקשרים מסוימים. הוא מאמין כי פעולת האיום הפרלוקוציוני (perlocutionary) משומשת כדי להפחיד את הנמען. גם כן הפילוסוף המבלין (Hamblin) מסכים עם אוסטין כי האיום יכול להיות עם הפעלים הקומיסיביים כפי שהוא עשוי באותה צורה של הקומיסיביים, כלומר הוא מציין למעשה בעתיד. עם זאת שניהם מאמינים כי מעשה זה בא לידי ביטוי באופן משתמע והמטרה היא לגרום לנמען לעשות משהו בצורה מסוימת (Lawrence Bosiwah , 2015,p.180).

על פי סירל (Searle), פעולות הדיבור כמו האיום, ההבטחה, וההצעה, ופעולות אחרות, הן פעולות אילוקוציוניות (Illocutionary acts), מכיוון שהן בעלות כוח ביצועי (Force Illocutoire) המשומש לבצע משהו שנאמר (John Searle,1996,p.54).

לפעולת הדיבור של האיום כמו לכל פעולה אחרת יש שלוש רמות, כלומר כאשר אדם מאיים, הוא מייצר שלוש פעולות שבאמצעותן נוכל להבין את כוונתו.

בראשונה הוא אומר את הפעולה המאיימת (פעולה הפונולוגית), והמבנה של האיום הנאמר (פעולה מבנית), ומסמל האיום (פעולה הסמנטית). שנית היא המעשה שהמאיים מבצע אותו כאשר הוא הכריז את האיום, על מנת למלא משמעות שאליה הוא מתכוון, כמו למשל בקשת המוען מהנמען לעשות או להימנע מלעשות דבר. באשר לפעולה השלישית (הפעולה הפירלקציונית), ההשפעה שפעולת הדיבור הביצועית משאירה על הנמען, גורמת לו להחיש ברגשות ובמחשבות מסוימות, כמו שכנוע, הנחיה, והפחדה, לדוגמה:

במהלך ראיון לערוץ 12 יו"ר מפלגת כחול לבן, בני גנץ, שיגר איום לעבר ראש הממשלה בנימין נתניהו ומפלגת הליכוד:

"אם התקציב לא יעבור, נבחן חלופה אחרת" (17.10.2020, Srugim.com.il).

לדעתנו לפי התאוריה של פעולות הדיבור אנו יכולים להבחין בין שלושה סוגים של מעשים במבצע האיום שלעיל:

1. מעשה לוקוציוני: סוג המשפט המשמש באיום זה הוא משפט מותני מורכב בזמן עתיד, והתנאי כאן מביע על כך שיייתכן שלא יתבצע האיום אם יושם מה שהתבקש מהנמען (ראש הממשלה הנוכחי).

2. מעשה אלוקוציוני: מה שנועד להשיג באמצעות איום זה הוא להעביר מסר לראש הממשלה נתניהו לפעול לטובת מדינת ישראל ולא לטובתו או לטובת מפלגתו. הוא יוחלף והאפשרויות קיימות. גנץ מאשים בעקיפין את ראש הממשלה ברשלנות בניסיונו לחסום את התקדמות הרפורמות בממשלה.

3. המעשה הפרלוקוציוני: גנץ דחף את ראש הממשלה לפעול לטובת המדינה והעם, ואיים אותו שהוא עשוי להימנע מתפקידו הנוכחי והוא יחליף אותו לפי הסכם הקואליציה שביניהם.

האיום המילולי (Verbal Threat)

הוא ההגיייה של ביטויי האיום על פי כללי הלשון מבחינה הפונטית, הלקסיקאלית והמבנית, הצד הסמנטי והקשרי גם הוא ממלא תפקיד חשוב בתהליך זה.

איום מילולי הוא הכרזה מילולית העלולה לגרום תוצאות שליליות מסוגים שונים, כמו: איום בהשמדה כללית או ברצח של איובים זרים. במילים אחרות היא תופעה לשונית הקיימת בין אנשים בכל קהילות דיבור ולעיתים קרובות האנשים לא יכולים להימנע מפגיעה של האיום. (Lawrence Bosiwah, 2015,p.10) לדוגמה:

"המנהיג האיראני אייתולה עלי חמינאי איים על מדינת היהודים ברצח עם. במהלך נאום שנשא לציון יום אל קדס, כינה חמינאי את ישראל "גידול סרטני" אשר צריך "להיעקר ולהישמד",

ואת הניצחון על ישראל ושחרור ירושלים ממנה כ"פתרון הסופי" (ניצנה דרשן-לייטנר, אתר סרוגים, 31/5:2020)

ההצהרה של עלי חמינאי מהווה איום מילולי מפורש המביע את כוונתו לפגוע במאויים, והמוען הבהיר כאן את סוג הפעולה באיום זה "ההשמדה". הוא השתמש בביטוי "גידול סרטאני", בגלל שהמילה (סרטן) יש לה טאבו חברתי לשוני, מכיוון שהמשמעות הנלווית של המילה היא משמעות שלילית וזה מוביל להסתת הקהל ולגרום לו להבין עד כמה מסוכן קיומה של (מדינת ישראל) באזור, הוא מדמה את ישראל בסרטן בגוף הערבי ואסלאמי. גם הוא מדגיש ש "צריך להיעקר ולהישמד" אותה, הוא מציין כי למחלה הקשה זו אין פיתרון אחר אלא ההסרה, כדי שתשחרר את הקודס מידי השלטון הישראלי, וזהו איום מילולי מפורש.

איום מילולי הוא מופנה כלפי אדם או קהל ספציפי והוא כפוף לכמה גורמים לשוניים והקשריים. על מנת להבין את האיום המילולי, עליו להיות בעל משמעות לשונית נכונה, וכדי שנשפוט עליו אם הוא איום מילולי מוצלח או לא מוצלח, אנו חייבים לדעת את ההקשר של האיום, מה הוא מצב המוען בעת הדיבור, וגוון קולו שמשחק תפקיד גדול בעת הגייתו, שפת הגוף של המוען, וזמן ומקום שהאיום בו נאמר.

סוגי האיום (Types of Threat)

גאליס טוענת כי איום יכול להיות ישיר, עקיף, משתמע או מותני. פירוש הדבר שניתן להוציא איום באמצעות אחד מהסוגים הללו שמזוהה על ידי גאליס, דבר זה תלוי במערכת היחסים המעורבת בין בני השיח או בסוג העבירה שנעשתה נגד המאיים (Tammy) (Galess,2011,p.9).

1. איום ישיר (Direct Threat):

הוא איום המכיל ביטוי שמבהיר את סוג הפעולה המתבצעת, כלומר הוא מעיד על אקט אילוקוציוני מפורש. כך הוא מאפשר למוען לבטל כל אפשרות לאי הבנת הכוח שמאחורי האיום (Veronika Justova,2006,p.7).

"אני חושב שהדרך הנכונה ביותר להתמודד עם האיום היא שבכל פעם שנראה מנהרה שנחפרת נפשוט ונשמיד אותה, זה המענה הכי ודאי והכי זול שיש העתידית של הצבא עם איום המנהרות (כתב כלכליסט, אתר כלכליסט, 5.8.2014).

"חוטף האוטובוס במנילה מאיים להרוג את בני הערובה"

(ynet, 23.8.2010).

בדוגמה הראשונה האיום הוא ברור וישיר, באמצעות פעולה אילוקוציוני, שבו המוען מאיים על הנמען שהוא יעמוד בפני השלכות חמורות על התנהגותו. המוען השתמש בפועל הביצועי " להשמיד" כד להביע את איומו באופן ישיר.

בדוגמה השנייה האיום מתבטא בפעולה ביצועי ברור זהו ההריגה, לפיו החוטף מאיים להרוג את הילד ואיום זה נראה בבירור ואין בה אפשרות לקבל אי הבנה אצל הנמען.

לרוב אנשים נמנעים משימוש ישיר באיום מכיוון שהוא מטיל חובות ואחריות על המאיים, ולכן אנו רואים שהוא משמש בהרבה מפני אנשים בעלי כוח על האדם המאיים (Veronika Justova,2006,p.8).

בהצהרה לאביגדור ליברמן הוא מאיים על האנושית במפורש:

"ערבים שתומכים בישראל צריכים לקבל הכל, אך אלה שנגדנו- אנחנו חייבים להרים את הגרזן ולערוף אותם, אחרת לא נשרוד כאן" (מעריב, 3.9.2015).

כאן האיום הוא מעיד על פעולה ביצועית מפורשת **"לערוף אותם"**, כלפי הערבים שהם חיים בישראל, כלומר הוא רוצה לומר על כל מי שחיי בישראל אין לו יכולת להתנגד לה וביחוד הערבים.

ההבדל בין הביצוע המפורש של האיום לבין הביצוע העקיף, אינו טמון רק במשמעות אלא תלוי בעיקר בהקשר ובסגנונות הלשון המשמשת לביטוי על האיום, היכן הפעולה הישירה הביצועית משמשת בהקשרים הדורשים מידה גבוה יותר של פורמליות, והיא עשויה להיות תלויה גם בסיבה שמובילה את המוען להוציא איום באופן ישיר. אך לרוב, אנו מגלים כי המוען ינסה בתחילה לבצע את האיום באופן עקיף ולעבור לאיום המפורש במקרה שהניסיון הראשון נכשל (Elena Lopez, 2005,p.699).

2. איום עקיף (Indirect Threat):

הוא הכחשת כוח הביצוע של האמירה שאליה פעולת האיום הביצועי קשורה. סוג זה של איום עשוי להיווצר באמצעות שימוש בפעולות דיבור אחרות (Fadhil) : (Atab,2015,p.19)

"הוא פנה לשמואל ואמר: "במשך שנים רבות שירתת אותי בנאמנות ובמסירות, אך נראה כי הפעם לא היית מסוגל לכבוש את יצרך וגנבת את היהלום. **אם תשיב אותו באופן מידי, אני מבטיח לך שלא אעניש אותך**". (he.chabad.org)

המוען כאן השתמש בפעולת הדיבור של ההבטחה כדי לציין את האיום בעקיפין, שכן משפט זה מייצג איום ולא הבטחה, מכיון שהמוען מחויב לאירועי סיטואציה שלילית בפני הנמען

ומנסה להפחיד אותו, כלומר הכוח הביצועי המתגלה במשפט זה הוא לאיים על הנמען להעניש אותו אם הוא לא עשה מה שביקש מנו. אך הוא לא ביטא את הכוח הזה במפורש לנמען.

אפשר ליצור האיום על ידי השימוש ביעוץ (Ibtihall Jasim,2015,p.229):

לאחר מינוי בנט לשר הביטחון, יו"ר מפלגת ישראל ביתנו, אביגדור ליברמן מציב אולטימטום לגנץ ונתניהו בראיון והוא אמר:

"אני ממליץ לנתניהו להיפרד מהגוש החרדי-משיחי, ולגנץ לקבל את מתווה הנשיא להיפגש ולקבל החלטות נכונות". (אתר באזנט, 9.11.2019).

ליברמן כאן השתמש בצורת העצה, וזה מעיד על כוונתו לעשות משהו רע למקבל "בנט", נתניהו, וגנץ" בפעם הבאה, כלומר הוא השתמש בעצות כדי להביע על איומו למפלגות באופן לא מפורש. הוא השתמש באיום מסוג זה כדי לקדם את האינטרסים שלו בממשלה הבאה.

פעולת דיבור עקיפה היא פעולה שצורתה אינה תואמת את תפקידה, זה מיוצג על פי יול, בשלוש צורות:

1. שאלה. 2. הצהרה. 3. ציווי. (George Yule,1996,p.133).

במקרה של שאלה, יש שאלות שליליות שמשרתות מטרתו של המוען, וכתוצאה מכך ניתן להשתמש בהן ביצירת האיום בשיחות על ידי אדם ברשות גבוה ביותר אל אדם שהוא מתחת לסמכותו (Fadhil Atab,2015,p.19).

לדוגמה, התנהל דיאלוג בין באנדר, חברו לכיתה של אליסון, לבין ורנון המורה. כך קורה שאליסון חורקת כי ורנדר פוגע בה בבורג, המורה מטריד אותו למסור לו את הבורג ולנטוש מטריד כזה.

וינדר: היא לא מדברת, אדוני.

ורנון המורה: תן לי את הבורג הזה.

וינדר: אין לי את זה.

ורנון: אתה רוצה שאשלף אותך מהמושב הזה ואוציא את הבורג ממך? (Lorena). (perez,2001,p.269)

המונח "אי מילולית" או באנגלית "Non-Literality" זאת אומרת אמירה מילולית שמשמעותה דבר אחר, כמו השימוש באירוניה לביטא איום בעקיפין (Ibtihall) (Jasim,2015,p.230), לדוגמה:

"אני שולח את תנחומי הכנים למשפחת אוחיון. היום נקטעו חייו של הרב שי אוחיון על ידי מחבל ארוך משכם. אני סמוך ובטוח כי צה"ל וגופי הביטחון ימצא עם המחבל את הדין באופן המהיר ביותר" (אביגדור ליברמן, אתר טוויטר, 26.8.2020).

ליברמן השתמש מבחינה המילולית, בשיטת הניחומים והבעת הצער למשפחת הנפטר (מעשה אקספרסיבית), מצד שני, יש משמעות אי-מילולית, שהיא שליחת מסר מרומזת אל תושבת העיר הפלסטיני שטוען "שהמחבל" הוא גר בה, הוא השתמש במילה זאת "מחבל" כדי לציין באופן עקיף שהפלסטינים נוטים לטרור, וכיניהם מצבעים חבלה והורגים אזרחים ישראלים, וזה לא יישאר ללא עונש על ידי צה"ל וגופי הביטחון הישראלי.

3. איום מותני (Conditional Threat):

הוא גירוי הנמען לעשות או לא לעשות משהו ספציפי, במקרה זה המוען צריך לצפות שהנמען אינו מוכן להציג התנהגות זו מרצון, אחרת אין צורך בתמריץ (Sieghard Beller, 2002, p.1).

האיום המותני הוא הצהרת המוען על כוונתו במפורש לגרום נזק לנמען אם הוא לא כפוף לתנאי הנדרש (Henry Schiller, 2019, p.5):

אם אתה [] אז אני אעשה זאת [] = איום מותני

איומים זכו לתשומת לב רבה ואולי הנפוצים ביותר הם איומים המותנים באופיים לדוגמה, הצהרתו של שר החוץ האיראני זריף:

"אם המהלכים של ישראל נגד איראן יימשכו לא ברור מה תהיה תגובת איראן, אך המשטר הציוני לא יהיה רגוע" (מעריב אונליין, 25.4.2021).

המוען משתמש כאן באיום המותני כדי לציין כי מילוי האיום שלו קשור למימוש התנאי המוזכר בהצהרתו, כלומר אם ישראל תמשיך בפעולות נגד איראן, היא תנקוט פעולה ספציפית אך הוא אינו מזכיר את סוג הפעולה כדי להעלות שאלות ובלבול אצל הנמען על יכולותיה של מדינתו להגיב לכל מתקפה שהיא נחשפת אליה ואז המוען מתייחס לתוצאה שלילית שתשקף בישות הציונית ותערער את יציבותה אם יתממש איום זה.

דוגמה אחרת, הצהרתו של שר ההגנה האיראני:

במקרים מסוימים באיום מותני, הפעולה העתידית שהמוען מתכוון לעשות היא קשורה למילוי תנאים מסוימים, אך לעיתים המטרה העיקרית אינה להשיג תנאי זה, מכיוון שאינו בסמכותו של המוען (Antonio Blanco, 2010, p.217), לדוגמה: יו"ר מפלגת ישראל ביתנו, אביגדור ליברמן אמר בריון כי:

"אם אני שר הביטחון, אני נותן לאדון הנייה 48 שעות: או שאתה מחזיר את הגופות ואזרחים או שאתה מת" (עודד ירון, אתר הארץ, 29.5.2016).

בדוגמה זו של אביגדור ליברמן, המטרה העיקרית של האיום שלו היא לא למלא את התנאי "אם הוא שר הביטחון" מכיוון שייתכן שהוא לא יוכל להחזיק ברשות כזה, לפגוע ביריבו "איסמעיל הנייה". אך מטרתו כאן עשויה להיות להפחיד אותו ולהביע את רצונו לעשות משהו כדי לפגוע בו. הוא יתרברב על איסמעיל הנייה (סגן ראש הלשכה המדינית של חמאס), שאם מדינת ישראל תחליט לשים קץ לחייו, היא תסיים את זה בקלות, וזה המטרה החשובה ביותר של האיום שלו.

איום מותני יכול לשמש גם להדרכה (Directive), ויישום הפעולה העתידית שהמוען מחויב אליה תלוי במימוש של הנמען את פעולת הנחיה שמתבקש ממנו בתנאי (Antonio Blanco, 2010, p.218). לדוגמה: הג'יהאד האסלאמי מאיים:

"אם ישראל לא תפסיק את מלחמתה בתושבי שכונת שיח' ג'ראח בירושלים, עליה לצפות לתגובה שהיא אינה מביאה בחשבון". בהודעה שפרסם, הגיב הארגון גם על הרג הצעיר הפלסטיני בעימותים עם כוחות צה"ל בשומרון ואמר כי דמו לא נשפך לשווא. (טוויטר, אתר כאן חדשות, 6.5.2021).

תנועת הג'יהאד האסלאמי משתמשת בתנאי שבאיום זה כדי להדרכת הנמען "מדינת ישראל" להפסיק את מלחמתה בתושבי שכונת שיח' ג'ראח בירושלים, וביצועו של פעולת "התגובה על ישראל שהיא אינה מביאה בחשבון", תלוי בהמשכת או בהפסקת הפעולה המבוקשת ממנה "מלחמת תושבי שכונת שיח' ג'ראח", כלומר המטרה העיקרית של האיום שלהם היא להפנות את מדינה הזאת להפסיק את המעשה שהיא עושה.

תנאי האיום המותני:

פעולת הדיבור של האיום המותני הוא מתייחס לשלושה החלקים הבאים.

1. הפעולה (Action): פעולת האיום נאמרת על ידי המוען כלפי הנמען.
2. התנאי (Condition): התנאי שהנמען מתחייב להשיג אותו כדי להיפטר מהאיום של המוען.
3. ההצהרה (Announcement): ההצהרה של המוען על הפעולה שעל הנמען לעשות, אחרת יקרה לו משהו שאינו לטובתו (Samar Sami, 2015, p.38).

תנאים יצירת האיום (Felicity Conditions of Threat)

פעולת דיבור של האיום, בין אם היא ישירה או עקיפה היא מבוצעת בתנאים הבסיסיים הבאים:

1. **תנאי תוכן ההצעה** (Propositional content condition): בתנאי זה המוען מציע לבצע פעולה מסוימת בפני הנמען ותכני האמירה צריכים להיות סביב אירוע עתידי, והתנאי של תוכן ההצעה מתייחס לפעולת האיום שצריכה להציג את תוכנו בצורה ברורה ונכונה (Samar Sami, 2015, p.27).

2. **תנאי ההכנה** (Preparatory condition): על המוען לדעת שהמעשה אינו עדיף לנמען (Sadiq Mahdi, 2016, p.11).

3. **תנאי כנות** (Sincerity condition): כוונת המוען לבצע את המעשה שבזמן העתיד (Samar Sami, 2015, p.27).

4. **תנאי היסוד** (Essential condition): המוען מתחייב לעשות מעשה נגד הנמען, המעשה הוא לטובת המוען ולא הנמען ועל הנמען לדעת את כוונת המוען (Antoni Blanco, 2010, p.218). כוונת המוען היא להפחיד את הנמען באמצעות מודעותו של הנמען לכוונה זו (Bruch Fraser, 1998, p.161). לדוגמה:

"אנחנו לא מוכנים לקבל את שגרת העפיפונים ולא מהומות על הגדר או ניסיונות לפרוץ אותה ולגרור נזקים לשטח בריבונותנו ולכן נפעל בהתאם" (אתר גלובס, 4.6.2018).

אביגדור ליברמן שר הביטחון, הוא הצביע על כוונתו להתחייב לתת דין וחשבון לכל מי שיאיים על ביטחון שטח ישראל שוב, ומטרת האיום כאן היא להשיג את האינטרס של מדינתו (הפעולה שתושג לטובת המוען ולא הנמען).

לפי תנאי יצירת האיום :

1. **תוכן ההצעה**: הוא מציין לתהליך מסוים (בזמן עתיד) נגד תנועה זו (תנועת הג'יהאד האסלאמי) , כתשובה על "הפרת הריבונות של ישראל".

2. **תנאי ההכנה**: בהיותו שר הביטחון בזמן האמירה הזו, אז יש לו הסמכות להצהיר הצהרה כזו, זאת אומרת יש לו היכולת לבצע איומו.

3. **תנאי היסוד**: כאן הוא מתחייב להגיב על פריצת הריבונות של שטחי ישראל, וליברמן הוא יודע שהתגובה הזו אינה לטובת הנמען.

4. **תנאי כנות**: ליברמן הצהיר בבירור על כוונתו להעניש את כל מי שמנסה לחדור לשטח ישראל.

הכוח הכלול בפעולת הדיבור של האיום בהצהרה זה היא ההפחדה.

הזהרה מהי (warning) ?

הזהרה היא פעולת ההנחיה שלפיה המוען מזהיר את הנמען מפני ביצוע פעולה מסוימת כלומר להציע שהוא לא צריך לעשות את זה, וזה יהיה עניין של סיכון אם יעשה אותה (Omar Ahmed,2018,p.8). לדוגמה, נתניהו מזהיר:

"**המוטציה הולכת ומתפשטת**"

(אברהם בלוך, אתר חדשות סרוגים, 20.12.2021).

ראש הממשלה, בנימין נתניהו התייחס בפתח ישיבת הקבינט להתפשטות מוטציית הקורונה בעולם, ואמר כי מטרת כינוס הקבינט היא אחת סגירת השמיים. נתניהו השתמש בניב" הולכת ומתפשטת", כדי לציין על הזהרתו מסכנת פתיחת השמים בזמן שבה מגיפת קורונה מתפשטת, ואפשר להגיע למדינת ישראל דרך הנוסעים.

האמירה של הזהרה מורכבת מהחלקים הבאים:

1. **האדם המזהיר:** הוא זה שמזהיר אחרים.
2. **האדם המוזהר:** הוא זה הזהרה מפונה אליו.
3. **פעולת האזהרה:** זוהי פעולה הקוראת להזהיר, מכיוון שהיא פוגעת בנמען.

יש מי שמגדיר את הזהרה כאמצעי בטוח לתקשורת, המשמשת למשוך תשומת לב ולמסור מידע על סיכון פוטנציאלי כדי למנוע את תוצאות אפשריות (Samar sami,2015,p.42).

הזהרה היא אחת הפעולות של הנחיה, בפעולות אלה המוען משתמש בהן כדי לשכנע אדם אחר לעשות משהו (Rayda Ary, 2018 ,p.24).

מבחינה הלשונית יש להזהרה משמעות הכוללת בקשה ופקודה, כלומר המוען מזהיר את הנמען על ידי הזמנה או פקודה של הפסקת מעשה שגויה (Omar .Ahmed,2018,p.9).

מבחינה הלקסיקאלית אפשר להשתמש במילה "מייעץ אותך" או "מזהיר אותך" כדי ליצור הזהרות לנמען. העצה היא כמו הזהרה, אלא שעצה מועילה לנמען והזהרה יכולה להתייחס לפעולה שעשויה להועיל הנמען או לא. אפשר גם להשתמש במילת השלילה "לא" לפני פועל מזהיר ממנו כדי ליצור הזהרה :

לא + הפועל המוזהר = הזהרה

(Daniel Vanderveken, 1985,p.174).

מבחינה המבנית ניתן להשתמש במספר מבנים תחביריים כדי להביע על הזהרה:

1. בנייה הצהרתית המורכבת ממעשה ביצועי + השלמת המבצע המכיל הצהרה לנמען (Rana Al-Bahrani,2015,p.6). לדוגמה:

הפרופ' עומר מואב, האוניברסיטה העברית לשעבר יועץ כלכלי לשר האוצר ואמר: "הזהרתי שהחרדים יקבלו זירות ומעמד הביניים ישלם" (אדריאן פילוט, אתר גלובס, 18.12.2012).

עומר מואב השתמש בפועל הביצועי "הזהרתי שהחרדים יקבלו", כדי לציון על רצינות ההקצאות הכספיות לפרויקט הדירה החרדית, כלומר הוא מציין שהממשלה חייבת לבצע מהלכים נוספים שסייעו בצמצום הגירעון והחוב. הוא ממשיך בנאומו להודיע מי ישלם את המחיר על הגירעון הזה בתקציב המדינה" ומעמד הביניים ישלם", הם מעמד הביניים (מונח המתאר קבוצה חברתית וכלכלית של אנשים בעלי יכולת כלכלית סבירה, אשר אינם בעלי השפעה או עושר יוצאי דופן או ניכרים).

2. המבנה האימפרטיבי: כאן המוען נותן לנמען סיבות הכרחיות לביצוע תהליך מסוים (Rana Al-Bahrani,2015,p.6), לדוגמה: שר הבריאות, יואב קיש, אמר בריאיון :

"אם הלחצים יובילו לפתיחה נוספת – נגיע לסגר שלילי" (אטילה שומפלבי, אתר ynet, 22.11.2020).

שר הבריאות, הוא מזהיר כי דרישת העם וכמה מפלגות פוליטיות לסיים את החלטות הסגירה תוביל להסלמה של זיהומים במגיף הקורונה במדינה, דבר שאיאלץ אותם להודיע על הסגר המקיף באופן אינטנסיבי יותר. הוא המוען "שר הבריאות" נותן לנמען "הקהל הישראלי" סיבות הכרחיות "השכיחות הגבוהה של המגיף" לביצוע תהליך מסוים "הסגירה".

3. פקודה בשלילה: מבנה זה הוא הנפוץ ביותר (Rana Al-Bahrani,2015,p.6) , לדוגמה:

"אין, תתמודד עם הביקורת, אתה לא יודע להתמודד עם הביקורת. (הוראות עיריית נשר, 24.7.2019). (Rana Al-Bahrani,2015,p.6).

מבחינה פרגמטית ההקשר ממלא תפקיד חשוב בהבנת צירופי הזהרות מסוימות, לפעמים הנמען מתמודד עם צירופי שאינם "משפט שלם", לדוגמה: (לא לעשן), הנמען יכול לקלוט את המסר של המוען ולעדכן את הרכיבים החסרים ולהבין את האמירה המיועדת (אסור לעשן כאן). זאת הודות לגורמים ההקשריים הזמינים (Samar sami,2015,p.43).

ניתן להשיג הזהרה גם על ידי הכרזות קצרות כמו המילים "אש!" ו"סכנה!", שניתן להבין את משמעותם רק מההקשר והמטרה לשימוש בביטויים כאלה היא לחסוך זמן ומאמץ. משימת הנמען במקרה זה היא לפענח את הרכיבים שנמחקו כדי להבין את הכוונה של המוען (Fadhil Athab,14,p.2015).

ניתן ליצור הזהרה באמצעות פעולות ביצועיות ופרלוקוציוניות (Rana Al-) 6.
(Bahrani,2015,p.6).

"סימן מסוכן!! , סכנה לא מתקרבים!

ציורים שכותבים עליהם סכנה לא מתקרבים! זהו ביטוי הזהרה שנועד להרחיק את האזרחים מכניסה לאדמות מסוכנות שעלולות לגרום להם נזק, עם נוכחות שלט דורך עליו הגורם לפחד אצל הנמען, מה שמניע אותו להתרחק ממנו.

כלומר, המוען משתמש במעשה הביצוע ומעשה הפרלוקוציוני על ידי הפחדת הנמען.

להזהרה יכול להיות יותר מכוח ביצועי אחד, כלומר פועל הדיבור "מזהיר" מציין הנחייה (Directive) או אסרטיבי (Assertive) (Omar Ahmed,2018,p.9) . לדוגמה :

"תהליך זה מתפתח בתלמודים, שמזהים פעמים הרבה את העקרונות שבבסיס המשנה. עם זאת, מוסקוביץ' מזהיר שאי אפשר להניח כי עקרונות אלה אכן הנחו את הלכות המשנה" (ישי רוזן- צב, 116: 2020). (הנחייה)

"דרישת השוויון מגלמת אפוא שאיפה להיות 'כמו גברים'. אמנם הפמיניסטיות מבקשות לשים קץ לפטריארכיה, אך רבות מהן מזהירות מן הסכנה הגלומה בחיקוי הגברים העשוי לדרוש מהן, למשל, לאמץ את ההתנהגות התחרותית והתוקפנית המאפיינת את החברה הגברית" (אנדרו הייוד,2019:p.275) . (אסרטיבי).

בשתי הדוגמאות הללו, המוען רוצה להזהיר את הנמען לגבי עניין מסוים, אך בביטוי השני, הוא הזהיר את הנמען על ידי הדגשת משהו (סכנת חיקוי הגברים).

כמו בפעולות דיבור אחריות, ניתן להשתמש בהזהרה באופן ישיר או עקיף. הזהרה מפורשת נוצרת כאשר המוען אומר מילה המכילה ביטוי המכנה את הפועל ממנו הוא מזהיר. ההזהרה העקיפה יכולה להיות מנוסחת על ידי תנאי (Fadhil Athab,2015,p.14,15) לדוגמה:

"בני גנץ מזהיר את הממשלה שהסגר שהוטל בגלל מחלת קורונה אינו בעל חשיבות משמעותית אם לא יהיה על כל עדות העם: "אם אין אכיפה שוויונית - אין טעם להמשיך בסגר" (אתר גלובס, 17.1.2021)

גנץ מזהיר כאן באופן עקיף שאם האיסור לא יוחל על כל עדות החברה, הוא חסר תועלת והוא לא יתמוך בו. הוא מפנה את אזהרתו בעקיפין לחרדים שאינם מיישמים את החלטת הסגירה.

או על ידי שאלה, ניתן להשתמש בשאלה הבאה כדי להזהיר את הבוס שעומד לחתום על חוזה עם יפנים ידועה (Fadhil Athab,2015,p.14,15).

"האם לא הגיע הזמן לחשוב רגע לפני שעושים עוד ילדים?" (מירב ארלוזורוב, אתר themarker, 14.11.2020).

כאן המוען מזהיר את האנשים בעקיפין מפני מי הביא לעולם ילדים רבים בהשוואה לתנאי החיים הקשים, על יד השאלה על הזמן.

ניתן ליצור ההזרה על ידי השימוש בפעולות אחרות כמו: פקודה ובקשה (Daniel vanderven 1985,p.202).

תנאים יצירת ההזרה

קיימים מספר תנאים הקובעים אם פעולת ההזרה היא מוצלחת או לא, כולל:

1. **תנאי תוכן פרופוזיציוני:** מצב כזה כרוך בתוכן אמירה שצריך להיות מכוון לעתיד.
2. **תנאי הכנה:** כאן, המוען מאמין שלא גלוי לנמען אם האירוע יתרחש או לא, ואם הוא טוב בשבילו או לא.
3. **תנאי האמתיות:** בתנאי זה, המוען חושב שהאירוע אינו לטובת השומע.
4. **תנאי המהותי (יסודי):** כאן, המוען משנה את המצב מאירוע חריג למצב יתרון אם השומע מבצע את הפעולה הנדרשת (Stephen Levinson , 1983 ,p. 240).

ההבטחה מהי (Promise) ?

היא פעולת דיבור הכוללת הצהרה של המוען אודות הכוונה לעשות מעשה ספציפי בתנאי שהפעולה היא דבר הנדרש על ידי הנמען כאשר על המוען מוטלת החובה לעשות זאת, ההבטחה יכולה להיות כתובה או מילולית (Cristiano Castelfranchi,2007,p.3).

פעולת דיבור של הבטחה בעלת כוח אילוקוציוני רב, שהרי היא פותחת בפועל הפרפורמטיבי המציין "להתחייב" (יעקוב בן-תוליל,2003,p.307).

סירל הבחין שלהבטחות יש תוכן שמוסב אל העתיד והוא כרוך בכוונה של המוען לקיים את ההבטחה ותביעה שהשומע תובע ממנו לקיימה (תמר סוברן,2006,p.30).

על פי סירל, ההבטחה היא פעולה של התחייבות, מכיוון שהיא מחייבת את המוען לבצע פעולה מסוימת בעתיד. ישנן ארבע נקודות המאפיינות את פעולת הדיבור המחייבת שלהלן:

1. המוען מבטיח לנמען לבצע מעשה מסוים.
2. הנמען מאמין שהמוען יכול לבצע מעשה זה.
3. המוען רוצה לעשות מעשה זה בהתנדבות.

4. המוען רוצה שדבריו יגרמו לנמען שהוא מתכוון לעשות זאת (Samar) (Sami,2015,p.47).

אוסטין גורס כי ההבטחה אינה רק עניין של אמירת מילים אלא מעשה פנימי ורוחני. כאשר מדברים בהטחה, על המבטיח להיות בעל כוונה מסוימת וחובה מוסרית כדי לשמור על המחלקה שלו על מנת לקבל הבטחה כנה, אם אין כוונה וחובה כאלה, המוען יבצע הבטחת שווא. אוסטין מבחין בין פעולת ההבטחה הפרפורמטיבית מפורשת למשתמע, הראשון מכיל ביטוי פרפורמטיבי המבהיר במפורש איזה סוג של מעשה מבוצע ואילו האחרון אינו מכיל ביטוי פרפורמטיבי באמירה (Hussam Medany, 2016,p. 20) לדוגמה:

"אני מבטיחה לעצמי, "כשהיו לי ילדים, הם יאכלו תמיד רק את מה שהם רוצים." (מעשה של הבטחה מפורש).

"כשהיו לי ילדים, הם יאכלו תמיד רק את מה שהם רוצים." (מעשה של הבטחה משתמע) (ענת קלו לברון,2019,p.48).

ההבטחה עשויה ללבוש צורה של שבועה, הבטחה מותנית או הבטחה במילה אחת. יתר על כן היא ממלאת מגוון רחב של פונקציות במסגרת החברתית כמו: לשכנע, להקל על זעמו של הנמען, לשמח אחרים, להביע קבלה, להביע סירוב, להניע אחרים ולהשיג תוצאה רצויה (Ahmed Mugableh,2013,p.248):

"מי שמתחיל לעשן בגיל צעיר עלול גם למות מוקדם" (אתר מערכת וואלה בריאות, 10.11.2020).

בביטוי זה, המוען משתמש בהבטחה המותנית כדי למנוע את הנמען להפסיק לעשן בכך שהוא מבטיח שמי מעשן בגיל צעיר יחשוף את עצמו למוות מוקדם.

ניתן לבצע ההבטחה ללא הפועל "הבטיח", אך היא נחשבת לפועלה ביצועית בסיסית. לפי אוסטין בביטוי הפרפורמטיבי יש את מה שהוא כינה ב"הביצוע הראשון" ו"הביצוע המפורש" של ההבטחה (Samar sami,2015,p.47), לדוגמה:

א. "אימא, בבקשה תישארי. אני מבטיח שאני אלבש סוודר כל פעם שאני יוצא ולא רק גופייה, ואני אלבש את מכנס החאקי החגיגי בפסח ולא ג'ינס, וגם לארוחת ערב אני אוכל ארוחת מלאה ולא רק קורנפלקס. בבקשה, אימא." (עונת דנון, 2014,p.64).

ב. "אימא, בבקשה תישארי. אני אלבש סוודר כל פעם שאני יוצא ולא רק גופייה, ואני אלבש את מכנס החאקי החגיגי בפסח ולא ג'ינס, וגם לארוחת ערב אני אוכל ארוחת מלאה ולא רק קורנפלקס. בבקשה, אימא." (עונת דנון, 2014,p.64).

בדוגמה א', הוא ביצע ראשון ובדוגמה ב' הוא מכיל את הביצוע הבסיסי המפורש. בשת הדוגמות מבצעים אותו פועלת דיבור.

תנאים יצירת ההבטחה

סירל מציג מספר תנאים לביצוע פעולת הדיבור של ההבטחה, תנאים אלה חייבים להתקיים כאשר אנו רוצים לאיים על משהו (James Hurford, 2007, p. 282).

1. **תנאי הצעה:** המעשה המובטח חייב להיות בזמן העתיד.

2. **תנאי הכנה:** המעשה שהובטח חייב להיות שהנמען רוצה או לפחות מעדיף לעשות.

3. **תנאי כנות:** כוונתו של המוען לעשות את המעשה.

4. **תנאי חיובי:** המוען מביע את כוונתו עם מחויבותו. (Ahmed Mugableh, 2013, p. 249).

ההבדל בין שלושת פעולות הדיבור: (איום, הזהרה, וההבטחה)

שלושת פעולות הדיבור הללו דומות זו לזו במידה מסוימת עד שאנשים רבים מתקשים לפרש ולהבחין ביניהן.

מבחינה פרגמטית, ההקשר ממלא תפקיד חשוב בהבחנה בין מעשים אלה. לדוגמה: ביחס לאיום ולהזהרה, ביטוי זה "אל תקרב לכיריים", איננו יודעים אם מדובר באיום, הזהרה, פקודה, בקשה או פעולת דיבור אחרת! איננו מצליחים להבין את זה, אבל ברגע שנועד לנו את ההקשר שבו נאמר הביטוי הזה, התשובה תהיה ברורה דאז, (Kevin Donghy, 1990, p. 336) לדוגמה: בשני ההקשרים הבאים:

"אם עוד פעם זה יקרה היא תמצא את עצמה לבד בבית הזה, בלי אף אחד" (עונת דנון, 2014: p. 75).

א. "אם תיגע בכיריים, תשרוף את עצמך. אז אל תקרב לו".

ב. "אל תיקח סיר נוסף מהמטבח שלי, אם אתה רוצה להיות אל תקרב לכיריים".

בדוגמה א', לפי ההקשר המוען מזהיר את הנמען בשני אופנים באותו ביטוי: אסרטיבית והנחיה, כשהתחיל את דבריו במסירת מידע מסוים לנמען על מה שיקרה לו אם נגע בכיריים, כלומר לתת לו סיבה כדי לא לעשות את המעשה (הזהרה אסרטיבית) ואז לכוון אותו כדי לא לעשות פעולה מסוימת, שהוא (הזהרה מנחה).

בדוגמה ב', המוען מאיים על הנמען שאם הוא לוקח את הסיר מהתנור, הוא יפגע בו (אם אתה רוצה להיות), כלומר ביטוי זה הוא ביטוי איום מותני.

יש לציין כי לשתי הדוגמאות הללו יש אותו מבנה עומק (אל תקרב לכיריים), אך בכל ביטוי ההקשר משנה את הכוח הביצועי שלו.

טבלה זו מסכמת את ההבדלים שבין האיום, הזהרה, לבין ההבטחה:

המעשה המכוון	ההבטחה	ההזרה	האיו ם
לטובת המוען			X
לטובת הנמען	x	x	
לרעת הנמען			X
מנקודת מבט המוען	x	x	X
המוען שולט בתוצאה	x		X
הנמען שולט בתוצאה		x	

בטבלה זו, ההשוואה העיקרית בין איום לשתי פעולות הדיבור האחרות נראית תועלת, או בפגיעה שמייצרת האמירה.

איום, בניגוד לאזהרה או הבטחה, נוצר כברירות לרעת השומע, ולכן הוא אחד המתקבלים באופן השלילי מכל פעולות הדיבור. פעולת האיום שבה הכוח הביצועי הוא לטובת המוען ולא לנמען (Tammy Gales, 2012, p.10), ואילו ההבטחה היא הבעה על מחויבות לעשות משהו לטובת הנמען ולא נגדו. האיום הוא חובה לעשות משהו נגד הנמען ולא בשבילו (John Searle, 1969, p.58).

מבחינה סמנטית, הבטחות מסוימות יכולות לשאת את המשמעות של איום. כדי להבחין בין השניים, אנו יכולים לשקול האם הנמען מעדיף להתרחש המעשה שאליו מתייחס המוען, ואז אם הנמען רוצה בכך, ההבטחה היא "אמתית", אם המוען לא רוצה שהנמען יעשה זאת, ההבטחה היא "איום", דרך נוסף להבחין ביניהן היא תוכן הדיבור המוצע (Samar Sami, 2015, p.49).

ראש הממשלה בנימין נתניהו, נשא נאום בו דיבר על חשיבות העלייה להישאר בראש סדר העדיפות, וכיצד לשכנע יהודים צעירים ממדינות רבות בעולם לעלות ארצה, ותמיכתו בפרויקטים ותכניות לתלמידי תיכון ותוכניות חשובות רבות אחרות להעלאת צעירים יהודים לישראל:

"התכניות הללו קישרו דור שלם של צעירים יהודים לישראל בזמן שכוחות רבים פועלים לנתק את קשרם לישראל. לכן אני שמח שאתם פועלים להמשיך בתכניות אלו, להרחיבן ולחזקן. אני משבח אתכם על כך. אני מעודד אתכם להמשיך ולעשות זאת ואשתתף איתכם בעשייה זאת".
(אתר משרד ראש הממשלה, 22.6.2010).

ראש הממשלה, בנימין נתניהו מבטיח בנאומו את הצעירים היהודים שהוא יתמוך בהם בפרויקטים שעליהם הם עובדים כלומר, הוא מבטא הבטחה לעשות פעולה בעתיד שהנמען "הצעירים היהודים" חפץ בה. וזאת, הבטחה אמיתית, מכיוון שהיא מתאימה לפונקציה שלה, והיא ממילאה את אחד מתנאי ההבטחה.

ניתן לבצע פעולת איום דרך השימוש בהבטחה, לדוגמה:

"משוואה אחרת – לא נסבול טפטוף רקטות" והוסיף כי: "אם חמאס חושב שנסבהול טפטוף רקטות- הוא טועה. נגיב בעוצמה אחרת על כל גילוי של תוקפנות נגד יישובי העוטף או כל מקום אחר". (איתמר אייכנר, אתר ynet, 12.5.2021).

נתניהו מבטיח לחמאס כי הממשלה הישראלית לא תשתוק שוב אם תהיה הפרה של הסכם הפסקת האש, כלומר הם יעקבו דרך אחרת להגיב לתקיפות הטילים על ערי ישראל. המוען כאן הוא מבטיח לנמען לעשות משהו בעתיד נגד הנמען "חמאס" ואינו רוצה בכך, וזו הפרה של תנאי ההבטחה, המובילה לאיום.

השלילה יכולה להתייחס להבטחה לא רצויה כלומר (איום):

"אם תסיים את שיעורי הבית שלך, אתן לך לצפות בטלוויזיה".

א. "אם לא תסיים את שיעורי הבית שלך, אני לא אתן לך לראות טלוויזיה". (Kevin)
Donghy,1990,p.337

לשני הדוגמות הללו יש אותו מבנה עומק (השלמת שיעורי הבית לצפייה בטלוויזיה), אך מה שמבדיל ביניהם הוא:

שדוגמה א', משתמש בחיוב (אם תסיים), כדי להביע הבטחה רצויה.

בעוד דוגמה ב', הנמען השתמש בשיטת השלילה של הפעולה שתושג (אם לא השלמת), כדי לאיים על הנמען כדי למנוע ממנו משהו שהוא רוצה (צופה בטלוויזיה), אם הוא לא יעשה את מה מתבקש ממנו (השלמת את שיעורי הבית שלו).

איום הוא הכוונה לעשות פעולה שלילית לנמען ואילו הבטחה היא חובה לעשות פעולה חיובית לנמען. ישנם שני הבחנות מכריעות:

1. כוונה לפעולה לעומת מחויבות לפעולה.

2. מעשה שלילי שנועד לעורר פחד לעומת מעשה חיובי שנועד לקדם הרגשה טובה.

ההזרה קרובה הרבה יותר לאיום, ולעיתים ההבחנה ביניהם מטושטשת.

ניתן להבחין בין ההזרה לבין האיום בשלוש נקודות:

1. האמונה של המוען שיש מצב לא טוב בעולם כמו (ההזרה מהקרח דק), או מצב שיהיה (אני אדליק את הממטרות).

2. האמונה שהמצב שיקרה בעולם אינו חיובי עבור הנמען.

3. הכוונה להודיע לנמען לפני שתתרחש השפעה מזיקה כלשהי של המעשה. (Bruce Fraser,1998,p.164).

מבחינה פרגמטית, ההזרה יכולה להפוך לאיום בהתאם להקשר שבו נאמרת (Bruce Fraser,1998,p.165): לדוגמה:

יו"ר ישראל ביתנו, אביגדור ליברמן, מתייחס לפרסום בנוגע לכוונה הצפויה של הרמטכ"ל להמליץ לממשלה הבאה לוותר על רכישת צוללת נוספת, אמר ליברמן בפתח ישיבת ישראל ביתנו בכנסת:

"אני מזהיר שכדי לפתור בעיה של תזרים מזומנים רוצים להקריב אינטרסים אסטרטגיים של מדינת ישראל" (יקי אדמקר, אתר וואלה חדשות, 28.10.2019).

על פי ההקשר של ההזרה הזאת, ניתן לראות כי הוא מעלה את האינטרס האסטרטגי של מדינתו על כל דבר אחר ומציין את חשיבות רכישת הצוללת הזו כדי להגן על ביטחון המדינה מפני כל מתקפות צפויות, והסביר את הסיבה לקריאתו להמשיך בתהליך רכישת הצוללת.

ניתן לבצע פעולת איום דרך השימוש בהזרה:

ברק מזהיר את נתניהו:

"אני מזהיר אותך, כדאי לך לעזוב בעצמך. זו ההזדמנות האחרונה שלך ללכת הביתה" (אתר באזנט, 26.5.2019).

הפוליטיקאי הישראלי, איהוד ברק, הוא מביע את כוונתו לסלק את ראש הממשלה הנוכחי, "בנימין נתניהו" מהשלטון, באמצעות שימוש באקט ההזרה, כלומר הוא השמיע את פעולת ההזרה, אך הכוח הכרוך במעשה זה הוא האיום. על פי ההקשר, קיימים התנגשויות פוליטיות בין שתי הדמויות הפוליטיות הללו, וברק הביע את הסכסוך הזה בשליחת מסר חריף לראש הממשלה במהלך מושב הכנסת. דרך ההקשר אנו יכולים לראות שיהוד ברק רוצה להשיג את האינטרס שלו באמצעות ההזרה, ולא האינטרס של הנמען "נתניהו", וזהו תנאי של האיום, לא ההזרה.

המסקנות:

1. כל איום מיועד למטרה ספציפית, בין אם היא שלילית או חיובית, בהתאם לכוונת הדובר.
2. איומים מכל הסוגים משמשים כאמצעי לכפות כוח על הנמען ולדחוף אותו לעשות משהו.

3. המוען משתמש באיום על מנת להשיג מטרתו, בהתאם לסוג האיום, בין אם באופן ישיר, עקיף, או מותני.
4. האיום המותני הוא פחות חריף מסוגים אחרים, מכיוון שהוא מאפשר לנמען להימנע מהמעשה שהמוען התחייב לבצע נגדו בעתיד.
5. איומים ישירים משמשים פחות בהשוואה לאיומים עקיפים מכיוון שאיומים עקיפים מטילים פחות חובה על הדובר.

ביבליוגרפיה:

- אנדרו הייוד , (2019), **אידיאולוגיות פוליטיות מודרניות**, ישראל, האוניברסיטה הפתוחה.
- יעקוב בן-תולילי, (2003), קול ליעקב: אסופת מאמרים לכבוד פרופי, ישראל, אוניברסיטת בן גוריון.
- יעקב חורגין, (2018), **מאופק עד אופק שום גבול-טעימה מהספרות הרביזיוניסטית**, ישראל, מרכז מורשת מנחם בגין-ירושלים.
- ישי רוזן- צבי, (2020), **בין משנה למדרש: קריאה בספרות התנאית**, ישראל, האוניברסיטה הפתוחה
- עונת דנון, (2014), ילדה של אחרים, ישראל, הוצאת מידה.
- ענת קלו לברון, (2019), תכל'ס- איך להיות הגרסה, ישראל, כנרת זמורה-דביר.
- תמר סוברן, (2006), סיפור הולדתה ופריחתה של תורת המשמעות, ישראל, אוניברסיטה חיפה.
- Lawrence Bosiwah, (2015), Pragmatic Study of verbal Threats among the Fantes: A case of Apewosika, Cape Coast Ghana, University of Cape Coast, College of Humanities & Legal Studies.
- John Austin, (1962), How to do Things with Words, Clarendon, Oxford.
- Tammy Gales, 2011, Identifying interpersonal stance in threatening discourse: An appraisal analysis, New York, Hofstra University.
- Cristiano Castelfranchi, (2007), Is it a Promise or a threat? , Italian National Research Council CNR.
- Fadhil Athab Al- Jubbory, (2015), Iraqi EFL learners' Use of the Speech Acts of Warning and Threatening in situational Dialogues, Iraq.
- Samar Sami, (2015), The Differences between Threat and Promise Acts, Iraq, Al-Turath University College.
- Bruce Fraser, (1998), Threatening revisited, USA, Boston University.

-
- John Searle, (1996), A taxonomy of illocutionary acts, New York, Oxford University Press.
 - Veronika Justova, (2006), Direct and Indirect Acts in English, Masaryk university in Brno faculty of arts.
 - Elena Lopez Alvarez, (2005), Performative Speech Act Verbs in present day English, Universidad Complutense de Madrid.
 - Ibtihall Jasim Abbas, (2015), The Speech Act of Threatening in English and Arabic with Reference to the Glorious Quran, Iraq, University of Babylon.
 - George Yule, (1996), Pragmatics, Oxford University press.
 - Lorena Pérez Hernández, (2001), The Directive Commissive Continuum, Spain, University de La Rioja.
 - Sieghard Beller, (2002), Conditional Promises and Threats – Cognition and Emotion, Norway, University Of Bergen.
 - Henry Ian Schiller, (2019), Is that a Threat? , Austin, University of Texas.
 - Antonio Blanco Salgueiro, (2010), Promise, threat, and the foundations of speech act theory, Complutense University of Madrid.
 - Omar Ahmed, (2018), A Pragmatic Study of The Speech Act of Advice - Prohibition and warning in The Prophetic Traditions, Iraq, Al- Maarif University.
 - Rayda Ary Ana, (2018), Directives Speech acts Analysis in Teaching Vocabulary, Indonesia, University PGRI Semarang.
 - Daniel Vanderveken & John Searle, (1985), Foundations of illocutionary logic, London, Cambridge University Press.
 - Rana Al-Bahrani, Samar Sami, (2015), Students' Ability to Diagnose Threat and Warning Act Clues in George Orwell's Novel "1984", Iraq, University of Baghdad.
 - Stephen C. Levinson, (1983), Pragmatics, Press, Cambridge University.
 - Hussam Medany, (2016), The Speech act of Promise in English and Arabic, Russia, University of Russia.
 - Ahmed Mugableh, (2013), Speech Act of Promising among Jordanians, Saudi Arabia, Al-Jouf University.
 - James Hurford, (2007), Semantics: A Coursebook, Press, Cambridge University.
 - Tammy Gales, (2012), Linguistic Analysis of Disputed Meanings: Threats, United States, Hofstra University.
 - John R. Searle, (1969), Speech Acts, Press, Cambridge University.

- Kevin Donghy, (1990), Recognizing Advice- Warning, Promise, and Threats, New York, School of Computer Science and Information Technology.

- רשימת מקורות האינטרנט:
- אתר אירוע ההכרזה וואלה, 14.7.2021 .
<https://www.walla.co.il>
- שני אשכנזי, גלובס, 25.06.2021 .
<https://www.globes.co.il/news>
- אתר סופר נידח, 16.1.2017
<https://library.osu.edu/projects/hebrew>
- אלי סניור, אתר ידיעות אחרונות, 2.5.2014
<https://www.ynet.co.il/home>
- ניצנה דרשן-לייטנר, אתר סרוגים, 31.5:2020
<https://www.srugim.co.il>
- אתר כתב כלכליסט, 5.8.2014
<https://www.calcalist.co.il/home>
- אתר מעריב, 3.9.2015
<https://www.maariv.co.il>
- אתר באזזנט, 9.11.2019
<https://buzznet.co.il>
- אתר מעריב אונליין, 25.4.2021
<https://www.maariv.co.il>
- עודד ירון, אתר הארץ, 29.5.2016
<https://www.haaretz.co.il>
- טוויטר, אתר כאן חדשות, 6.5.2021
https://twitter.com/kann_news
- אתר גלובס, 4.6.2018
<https://www.globes.co.il>
- אברהם בלוך, אתר חדשות סרוגים, 20.12.2021
<https://www.srugim.co.il>
- אתר טוויטר, אביגדור ליברמן, 26.8.2020
<https://twitter.com/avigdorliberman>
- אדריאן פילוט, אתר גלובס, 18.12.2012
<https://www.globes.co.il>

- 22.11.2020, אתר שומפלבאי, ynet
<https://www.ynet.co.il/home>
- 24.7.2019, הוראות עיריית נשר,
<https://www.nesher.muni.il>
- אתר גלובס, 17.1.2021
<https://www.globes.co.il>
- מירב ארלוזורוב, אתר themarker, 14.11.2020
<https://www.themarker.com>
- אתר מערכת וואלה בריאות, 10.11.2020
<https://healthy.walla.co.il>
- אתר משרד ראש הממשלה, 22.6.2010
<https://www.gov.il>
- איתמר אייכנר, אתר ynet, 12.5.2021
<https://www.ynet.co.il/home>
- יקי אדמקר, אתר וואלה חדשות, 28.10.2019
<https://healthy.walla.co.il>

References

- Ya'akov Churgin, (2018), *from subdued to horizon no tastier-tasting of revisionist literature*, Israel, Menachem Begin-Jerusalem Heritage Center.
- Yishai Rosen-Zvi, (2020), *Between Mishna and Midrash: Reading the Biblical Literature*, Open University of Israel.
- Andrew Heywood, (2019), *Modern political ideologies*, Open University of Israel.
- Yaakov Bentolila, (2003), *A voice for Yaakov*, A collection of articles in honor of prof, Israel, University of Ben Gurion.
- Tamar Sovran, (2006), *Language and meaning: the birth and growth of cognitive semantics*, Israel, University of Haifa.
- Anat Calo- Lavron, (2019), *Reality- How to be the version*, Israel, Kinneret Zamora- Bitan Dvir.
- Einat Danon, (2014), *Other's People's Girl*, Israel, Media publishing house.

About the authors

Maysaa Jabar Sadaa- M.A Candidate, department of Hebrew language, College of languages- University of Baghdad. M.A thesis: "Threatening language in Israeli political discourse, Avegdor Lieberman a template-Pragmatic study".

Email: amaysaa490@yahoo.com

Ph. D. Hamid marhoon hamad- Assistant Professor of department of Hebrew language, College of languages, University of Baghdad. Accurate jurisdiction, The Linguistics, Published Research: "The Political Joke in Israel ", Semantic phenomena in Israeli slang", " Loanword in Israeli slang".

Email: hamid.m.hamad@colang.uobaghdad.edu.iq

"الفاظ التهديد في اللغة العبرية- دراسة تداولية"

ميساء جبار سادة

باحثة قطاع خاص

ا.م.د. حامد مرهون حمد

جامعة بغداد، كلية اللغات، قسم اللغة العبرية

المستخلص

يسلط البحث هذا الضوء على الفاظ التهديد في اللغة العبرية عن طريق تحليل بعض النماذج من اللغة العبرية تحليلًا تداوليًا، فضلاً عن أنواع التهديد الأساسية. كما يستعرض أهم أسباب وشروط تحقق التهديد. ويناقش أيضاً علاقة استعمال الفعلين الكلاميين "التحذير والوعد" بفعل التهديد من أجل الكشف عن كيفية تحقيق التهديد عبر استعمال هذين الفعلين، لأن المتلقي يواجه صعوبة في التمييز بين هذه الأفعال الثلاثة.

يعد التهديد من أهم الأفعال الكلامية التي يلجئ إليها المتحدث لاستعمالها وسيلة لتحقيق أهداف معينة ترتبط بمصلحته الشخصية وفق شروطاً محددة، إذ يمكن فهم التهديد بالاعتماد على معرفة جوانب مختلفة منها: (السياق الداخلي والخارجي، والظروف التي قيل فيه التهديد الملفوظ، وسلطة كل من المتحدث والمتلقي ونوع الهدف المراد تحقيقه "سلبى أو إيجابى").

خلص هذا البحث الى ان فعل التهديد بأنواعه المختلفة يعد وسيلة ناجعة في تحقيق الغايات سواء الفردية او الجماعية، وخلص ايضا الى ان أكثر أنواع التهديد استعمال في اللغة العبرية هو "التهديد غير المباشر" لأنه يمكن التعبير عنه بأساليب مختلفة عبر استعمال افعال كلامية أخرى.

الكلمات المفتاحية: التداولية، أفعال الكلام، التهديد، أنواع التهديد، التحذير، الوعد.